

Medialijst Reizende Collectie: Trekvaart

TREKVAARTEN EN TREKSCHUITEN

Brochures

- **Trekvaarten: De intercity van de Gouden Eeuw**
Educatieve schoolplaat uitgegeven door het Erfgoedhuis Zuid-Holland met op de achterkant beknopte informatie.
- **Trekvaarten in Zuid-Holland : Monumentaal netwerk tussen steden**
Thematische kaart van het Erfgoedhuis Zuid-Holland met cultuurhistorische informatie over de trekvaarten in Zuid-Holland.
[Gratis te bestellen bij het Erfgoedhuis Zuid-Holland](#)

Filmpjes

- **Vaarweg achter de duinen**
De geschiedenis van de waterverbindingen van de Nieuwe Maas tot Leiden, vanaf de Romeinse tijd.

Websites

- **Geschiedenis van Zuid-Holland : Trekvaarten in Zuid-Holland**
Startpagina Erfgoedlijn Trekvaarten van het Erfgoedhuis Zuid-Holland.
- **Geschiedenis van Zuid-Holland : Varen net als toen**
Educatief project voor het basisonderwijs met docentenhandleiding, werkbladen en afbeeldingen voor het digibord. Een vaartocht maakt deel uit van het project.

Bestanden

- **Trekvaarten in Zuid-Holland: Monumentaal netwerk tussen steden**
Digitale versie van de thematische kaart van het Erfgoedhuis Zuid-Holland met cultuurhistorische informatie over de trekvaarten in Zuid-Holland.

Sociale media

- **Pinterest: Trekvaarten in Zuid-Holland** (Erfgoedhuis)
Pinterest-pagina van het Erfgoedhuis Zuid-Holland.
- **Trekvaarten Zuid-Holland**
Facebook-pagina van het Erfgoedhuis Zuid-Holland.

DE TREKSCHUIT

Filmpjes

- **Geschiedenis van de infrastructuur in Nederland (Schooltv)**
Heel beknopt overzicht, waarbij de trekvaarten het begin vormen van ons (water)wegennetwerk.

Medialijst Reizende Collectie: Trekvaart

Websites

- **Allemaal familie**
Uitgebreide informatie over het beroep van jaag- of trekvaartschipper en wat er allemaal bij kwam kijken om een trekschuitdienst in stand te houden: het schip, de kosten, dienstregelingen, voorschriften, trajecten e.d.
- **Geschiedenis van Zuid-Holland : Supersnel én tergend traag : trekschuiten, postkoetsen en stoomboten**
Van supersnel tot tergend traag; het vervoer per trekschuit door de jaren heen.
- **Geschiedenis van Zuid-Holland : Van de trekvaart tot de museumhaven**
Beknopte geschiedenis van het scheepsvervoer en de historische vaarwegen tot op heden.
- **Geschiedenis van Zuid-Holland : De zeventiende-eeuwse trekschuit**
Korte introductie door het Erfgoedhuis, met veel linkjes.
- **Historie trekvaart Haarlem-Leiden: trekschuiten**
Hoe ging het reizen per trekschuit nu precies in zijn werk? Een rijk geïllustreerd overzicht.
- **Maritiem Digitaal**
Afbeeldingen van trekschuiten.
- **Wikipedia Jaagpad**
Uitleg over de manier waarop een trekschuit getrokken werd vanaf het jaagpad langs de vaart.

Bestanden

- **Beurtvaarders, trekschuiten en overzetveren.**
Aan de hand van de situatie in Amsterdam krijgt u een heel gedetailleerd beeld van het vervoer over water.

OPENBAAR VERVOER PER TREKSCHUIT

Boeken

- **Hildebrand**
Camera Obscura
In het hoofdstuk 'Varen en rijden' geeft Hildebrand een ironisch commentaar op de voor- en nadelen van het reizen per trekschuit. Fotomechanische herdruk van de uitgave uit 1884.
- **Sillevis, John**
Door Holland met de trekschuit : een tocht langs Hollandse steden en dorpen met de 18^e eeuwse kunstenaarsfamilie La Fargue
Zwart-wit reproducties van landschappen en stadsgezichten uit het werk van de Haagse kunstenaarsfamilie. De kinderen van de Haagse notaris Jean Thomas La Fargue, tekenden en schilderden wat zij onderweg tegenkwamen.

Jeugdboeken

- **Heugten, Anneriek van**
De vuurdraak: de tijd van burgers en stoommachines 1800-1900 : de eerste spoorlijn (Terugblikken. Prentenboeken, deel 8)

Medialijst Reizende Collectie: Trekvaart

De allereerste trein doet zijn intrede. Luuk zou dolgraag naar het station gaan, maar hij moet zijn vader helpen met de trekschuit. Een prentenboek om voor te lezen voor kinderen vanaf 6 jaar. Zelf lezen vanaf 8 jaar.

Brochures

- **Wegman, Wim**
Geschiedenis van het openbaar vervoer in Zuid-Holland
Magazine met een beknopte geschiedenis vanaf de beurtvaart eind 16^e eeuw, via postkoets, trekschuit, stoomboot, trein, tram, bus en metro tot aan de waterbus, lightrail en R-net. Rijk geïllustreerd.

Tijdschriftartikelen

- **Tijdingen: Varen met de trekschuit in Gouda / Carin Gaemers**
In: Holland : historisch tijdschrift, jrg. 46, nr. 3 (najaar 2014), p. 158-165.
Wat is de historische betekenis van de trekvaarten, hoe wordt een reis per trekschuit nu ervaren en wat wil de Provincie Zuid-Holland met de erfgoedlijn Trekvaarten?

Luisterboeken

- **Zonneveld, Peter van**
Over verhalen uit de Camera obscura van Hildebrand
Boekje met 4 luistercd's waarop Cees van Ede verhalen uit de Camera obscura voorleest, o.a. 'Varen en rijden' over het vervoer per trekschuit. Het bijbehorende boekje geeft een inleiding op leven en werk van Hildebrand.

Dvd's

- **Trekvaarten en jaagpaden (dvd) Zuid-Hollands Welvaren afl. 2**
Het trekvaartennetwerk was een van de pijlers van de Zuid-Hollandse welvaart. Het economisch belang was groot. Toen de spoorwegen werden aangelegd verdwenen de trekschuiten, maar de vaarten niet. In 2012 werd de trekschuitdienst tussen Haarlem en Leiden nieuw leven in geblazen.

Filmpjes

- **Geschiedenis van Zuid-Holland : Trekvaarten**
Kort introductiefilmpje van het Erfgoedhuis Zuid-Holland over het personenvervoer per trekschuit. Van supersnel in de 17^e naar tergend traag in de 19^e eeuw.
- **Trekvaarten en jaagpaden, Zuid-Hollands Welvaren afl. 2**
Het trekvaartennetwerk was een van de pijlers van de Zuid-Hollandse welvaart. Het economisch belang was groot. Toen de spoorwegen werden aangelegd verdwenen de trekschuiten, maar de vaarten niet. In 2012 werd de trekschuitdienst tussen Haarlem en Leiden nieuw leven in geblazen.

Websites

- **Geschiedenis.nl : Vooruitgang?**
Van Schiedam naar Leiden met de trekschuit. Hoe lang duurde dat eigenlijk?

Medialijst Reizende Collectie: Trekvaart

VRACHTVERVOER PER TREKSCHUIT

Websites

- **Geschiedenis van Zuid-Holland : Middeleeuwse vaarwegen en de binnen dunen route**
Beknopte geschiedenis van het vervoer over water en de relatie met de handel.
- **Het Historisch Bedrijfsvaartuig : De Beurtvaart**
Beschrijving van de beurtvaart en beknopte geschiedenis van het vrachtvervoer.

Bestanden

- **Beurtvaarders, trekschuiten en overzetveren.**
Aan de hand van de situatie in Amsterdam krijgt u een heel gedetailleerd beeld van het vervoer over water.

LANGS HET WATER

Boeken

- **Smitsloo-De Graaff, Miep**
Tussen tol en trekvaart : 350 jaar het monument, het water en de mensen, Haarlem-Leiden
De in 1657 voltooide trekvaart tussen Haarlem en Leiden, speciaal gegraven voor personenvervoer per trekschuit, was voorzien van twee tolhuizen. Het Oegstgeester Tolhuis bij Leiden bestaat nog steeds. U komt veel te weten over het tolwezen en de geschiedenis van het Tolhuis.

Dvd's

- **Trekvaarten en jaagpaden (dvd) Zuid-Hollands Welvaren afl. 2**
Het trekvaartennetwerk was een van de pijlers van de Zuid-Hollandse welvaart. Het economisch belang was groot. Toen de spoorwegen werden aangelegd verdwenen de trekschuiten, maar de vaarten niet. In 2012 werd de trekschuitdienst tussen Haarlem en Leiden nieuw leven in geblazen.

Filmpjes

- **Trekvaarten en jaagpaden, Zuid-Hollands Welvaren afl. 2**
Het trekvaartennetwerk was een van de pijlers van de Zuid-Hollandse welvaart. Het economisch belang was groot. Toen de spoorwegen werden aangelegd verdwenen de trekschuiten, maar de vaarten niet. In 2012 werd de trekschuitdienst tussen Haarlem en Leiden nieuw leven in geblazen.

Websites

Medialijst Reizende Collectie: Trekvaart

- **Geheugen van Nederland : Vliet bij de Wouterenbrug te Leiden**
Een oude prent van de Wouterenbrug over de Trekvliet bij Leiden.
- **Geschiedenis van Zuid-Holland: Brugwachtershuisjes schrijven geschiedenis**
Vroeger werkten er brugwachters, maar die zijn er nauwelijks nog. Voor de oude brugwachtershuisjes worden nieuwe bestemmingen gezocht.
- **Historie trekvaart Leiden-Haarlem: Tolhuysch, Oegstgeest**
De geschiedenis van het Tolhuys in Oegstgeest aan de Haarlemmertrekvaart nader belicht.
- **Houtzaagmolen De Salamander-Leidschendam**
Website van de molen met nieuws, een evenementenkalender en de geschiedenis van de molen.
- **Kwaakbrug**
Afbeelding van de Kwaakbrug over de Haarlemmertrekvaart in Oegstgeest (iets doorscrollen).
- **Leidsevaart bij nr. 29, Noordwijkerhout**
De geschiedenis van de Halfscheidpaal die halverwege Haarlem en Leiden de 'halfscheid' tussen deze twee steden markeert (Halfweg).
- **Molen de Salamander**
Beschrijving van de constructie en de geschiedenis van deze houtzaagmolen aan de Vliet in Leidschendam.
- **Rolpaal met jaagbrug langs de Delftse Vliet, Rijswijk**
Afbeelding van de Rolpaal in Rijswijk aan de Vliet.
- **Rolpalen Warmond, Rijswijk en Overschie**
Afbeeldingen en beschrijving van de rolpalen in Warmond, Schipluiden, Rijswijk en Overschie.
- **Wikipedia Marepoort**
Geschiedenis van de Marepoort in Leiden gelegen aan de route van de Haarlemmertrekvaart.
- **Wikipedia Wouterenbrug**
Beknopte geschiedenis van de Wouterenbrug over de Trekvliet bij Leiden.

Bestanden

- **De historische scheepswerf van Alexander de Vos**
Artikel uit de Verhalenkaravaan Teylingen over de Klaas Hennewerf.

Sociale Media

- **Molen de Salamander**
Facebook-pagina van de houtzaagmolen aan de Vliet in Leidschendam.
- **Scheepswerf Klaas Hennepoel**
Facebook-pagina van de historische Scheepswerf Klaas Hennepoel.

DE TREKVAARTEN VAN ZUID-HOLLAND: DE VLIET

Boeken

- **Gaag, Stef van der**
Historische atlas van Delft: Stad van ambacht en techniek
Groot formaat, rijk geïllustreerde stedenatlas van Delft, over de geschiedenis van de stad vanaf de veenontginning tot in de 21^e eeuw.
- **Havelaar, J.J.**
'Als men met de Trekschuiten van Delf den Hage inkomt...': De oude haven van

Medialijst Reizende Collectie: Trekvaart

Den Haag

Geschiedenis van de trek- en beurtvaart van en naar Den Haag en van het voormalige havenkwartier rond het Spui.

- **Post, Bas van der**
Een tocht tussen Delfshaven en Delfzijl langs de levensaders van de Gouden Eeuw (omslagtitel: Fietsen langs de trekvaart)
Gidsje met een fietsroute die grotendeels over jaagpaden loopt, met cultuurhistorische achtergrondinformatie.
- **De Vliet langs Leidschendam en Voorburg: van de Vlietlanden tot de Hoornbrug**
Fraai met oude kaarten, foto's en prenten geïllustreerd boek over De Vliet. Aan de hand van drie lange wandelingen wordt bestaand en verdwenen erfgoed beschreven, waaronder buitenplaatsen werkplaatsen en kerken. Verder artikelen over de eerste windmolens, de Leytsen Dam, theekoepels en de Hoornbrug te Rijswijk.
- **Wielen-De Goede, Martine**
De nieuwe trekweg langs de Vliet : het jaagpad van Leiden tot de Leidschendam en de trekschuitdiensten van Delft en Den Haag 1636-1638 (Leidsche historische reeks, nr. 19)
In 1638 werd het jaagpad tussen Leiden en Delft voltooid en kon de trekschuitdienst een aanvang nemen. Maar voor het zover was moesten beide steden grote infrastructurele problemen oplossen en dat ging met de nodige strubbelingen gepaard. Niet alleen moest men protesten van omwonenden het hoofd zien te bieden, ook voor allerlei praktische problemen moest een oplossing worden gezocht.
- **Wiersinga, Joris**
Lijnen in het landschap : De geschiedenis van het transport rond Leiden
Met kaartjes en foto's geïllustreerd overzicht van de infrastructuur rondom Leiden, met ruim aandacht voor de waterwegen.

Brochures

- **Bezoek de historische vaarwegen in Zuid-Holland**
Brochure met een beknopt overzicht van de geschiedenis en de betekenis van de waterwegen in Zuid-Holland.
- **Catalogus Trekvaart belevingsroute**
Deze catalogus bij de Openlucht tentoonstelling Trekvaart Belevingsroute biedt een overzicht van de locaties en geeft achtergrondinformatie over het historische beeldmateriaal. De openlucht tentoonstelling is te bezichtigen tot het voorjaar van 2017.
- **Fietsen langs De Vliet en de Broeksloot**
Folder met een fietsroute langs industrieel erfgoed van Delft via Rijswijk en Voorburg naar Leidschendam.

Tijdschriftartikelen

- **Met de trekschuit op reis: Delft knooppunt van de trekvaart / Margriet Panman**
In: Delf, jrg. 16, nr. 3 (najaar 2014), p. 20-23.
De geschiedenis van het vervoer over water vanuit Delft.
- **Nieuwe lakens, nieuwe wegen: Leiden als knooppunt van de zuidelijke en noordelijke trekvaartverbindingen / Jori Zijlmans**
In: Holland : historisch tijdschrift, jrg. 46, nr. 3 (najaar 2014), p. 121-131.
Wat betekende de aanleg van de trekvaarten en het vervoer per trekschuit voor de lakenhandel in Leiden?

Websites

Medialijst Reizende Collectie: Trekvaart

- **Erfgoed Leiden en omstreken**
Allerlei afbeeldingen van trekschuiten in de omgeving van Leiden.
- **Geschiedenis van Zuid-Holland: Educatief project Varen net als toen**
Educatief project voor basisscholen, waarbij een vaartocht op de Vliet deel uitmaakt van het lespakket.
- **Geschiedenis van Zuid-Holland: Leiden, Knooppunt van trekvaartverbindingen**
Artikel van Jori Zijlmans, conservator geschiedenis van Museum De Lakenhal in Leiden, over het belang van het trekvaartenetwerk voor de ontwikkeling van Leiden als handelsstad.
- **Geschiedenis van Zuid-Holland: Met de trekschuit op reis vanuit Delft**
(zie ook tijdschriftartikel van Margriet Panman in 'Delft')
De geschiedenis van het vervoer over water vanuit Delft.
- **Geschiedenis van Zuid-Holland : Overstappen bij de 'Leidsche Dam'**
Omdat de doorgang te smal was, moesten reizigers uitstappen en aan de andere kant van de dam overstappen op een andere schuit.
- **Geschiedenis van Zuid-Holland : Trekvaarten in Zuid-Holland**
De geschiedenis van de trekvaarten in de provincie Zuid-Holland.
- **Gezigt van het Zieke op de Delfsche Trekvaart**
Afbeelding van een ets van Paulus Constantijn La Fargue (1760-1796), afkomstig uit de collectie van het Rijksmuseum.
- **Houtzaagmolen De Salamander-Leidschendam**
Website van de molen met nieuws, een evenementenkalender en de geschiedenis van de molen.
- **De Leidsche-Dam, van den Hage te zien**
Prent uit de achttiende eeuw van Paulus Constantijn La Fargue uit de collectie van het Rijksmuseum. Te zien is de kom in de trekvaart gezien vanaf de Haagse zijde in de richting van Leiden.
- **De Leidsche-Dam, van Leiden te zien**
Prent uit de achttiende eeuw van Paulus Constantijn La Fargue uit de collectie van het Rijksmuseum, waarbij de kom in de trekvaart vanuit de andere kant, van Leiden richting Den Haag en Delft, wordt afgebeeld.
- **De Leydsche Dam**
Afbeelding De Leydsche Dam, middelpunt van de trekvaart tussen Delft en Leiden.
- **Molen de Salamander**
Beschrijving van de constructie en de geschiedenis van deze houtzaagmolen aan de Vliet in Leidschendam.
- **Regiocanons : Canon van Leidschendam-Voorburg : Openbaar vervoer van trekschuit tot tram**
Met aandacht voor de trekschuitdienst over de Vliet.
- **Regiocanons: Canon van Leidschendam-Voorburg : De Vliet**
Beknpte geschiedenis van de Vliet.
- **Toen Leidschendam-Voorburg : Trekvliet**
Collectie oude prenten van de Trekvliet.
- **Wikipedia : Amsterdamse Veerkade**
Informatie over de voormalige overslaghaven en opstapplaats voor de trekschuit in Den Haag.
- **Wikipedia : 't Groenewegje**
Voormalige aanlegkade in Den Haag.
- **Witte Poort**
Afbeeldingen van o.a. de Witte Poort in Leiden, voormalige trekschuihaven aan de Vliet.
- **De Zwaikom in de trekvaart in Leidschendam**
Een schilderij van Paulus Constantijn La Fargue uit de collectie van het Rijksmuseum. U kunt inzoomen om de details goed te kunnen bekijken.

Medialijst Reizende Collectie: Trekvaart

Bestanden

- **Catalogus Trekvaart belevingsroute**
Deze catalogus bij de Openlucht tentoonstelling Trekvaart Belevingsroute biedt een overzicht van de locaties en geeft achtergrondinformatie over het historische beeldmateriaal. De openlucht tentoonstelling is te bezichtigen tot het voorjaar van 2017.
- **De Vliet en de wedden daarin**
Artikel uit Leids jaarboekje 1982, p. 149-167, over de geschiedenis van de Vliet vanaf de zestiende eeuw en de ondiepten daarin.

Sociale media

- **Molen de Salamander**
Facebook-pagina van de houtzaagmolen aan de Vliet in Leidschendam.

Routes

- **Fietsen langs De Vliet en de Broeksloot**
Folder met een fietsroute langs industrieel erfgoed van Delft via Rijswijk en Voorburg naar Leidschendam.
- **Fietsen langs historische vaarwegen: De Vliet**
Fietstocht van 44 km langs historische vaarwegen en oud-Hollandse steden langs de Vliet.
- **Fietsroute Holland op z'n mooist, Midden-Delfland**
Fietsroute van 54 km door het Hollandse landschap dat door de schilders van de Haagse school zo fraai in beeld gebracht is. De route voert o.a. langs de Schie, de Vlaardingervaart en de Vliet.
- **Groene wissel Voorburg : Buitenplaatsen langs de Vliet**
GPS Wandelroute, ook routebeschrijving en kaart te downloaden.
- **Hoe het laken uit Leiden verdween**
Op ontdekkingstocht in de historische binnenstad van Leiden naar sporen van het Leidse laken. Wandel- en ontdekroute-app voor **IOS** en **Android**.
- **Leiden-Leidschendam over De Vliet**
Vaarroute van Leiden naar Leidschendam over de Vliet. Met cultuurhistorische informatie.
- **Leidschendam-Delft**
Vaarroute van Leidschendam naar Delft over de Vliet. Met cultuurhistorische informatie.
- **Post, Bas van der Een tocht tussen Delfshaven en Delfzijl langs de levensaders van de Gouden Eeuw (omslagtitel: Fietsen langs de trekvaart)**
Gidsje met een fietsroute die grotendeels over jaagpaden loopt, met cultuurhistorische achtergrondinformatie.
- **Rond de plassen van Vlietland**
Wandelroute van 18 km tussen Leiden, Voorschoten en Leidschendam langs recreatiegebied Vlietland en de vogelpas Starrevaart. Ook als GPS-bestand te downloaden.
- **Vaartenroute: Fietsen tussen Hofstad & Maasstad**
Fietsroute van 26,8 km van Den Haag naar Rotterdam, o.a. langs de Vliet en de Schie.

DE TREKVAARTEN VAN ZUID-HOLLAND: DE SCHIE

Medialijst Reizende Collectie: Trekvaart

Boeken

- **Atlas van de Schie : 2500 jaar werken aan land en water**
In dit boek wordt met behulp van oude en nieuwe kaarten en veel foto's het verhaal van de ontwikkeling van de Schie verteld. Hoe een klein veenriviertje zich ontwikkelde tot een belangrijke waterweg in het sterk verstedelijkte deel van Nederland rondom Delft, Schiedam en Rotterdam.
- **Post, Bas van der Een tocht tussen Delfshaven en Delfzijl langs de levensaders van de Gouden Eeuw (omslagtitel: Fietsen langs de trekvaart)**
Gidsje met een fietsroute die grotendeels over jaagpaden loopt, met cultuurhistorische achtergrondinformatie.
- **Ridder, Stef de De Vier Schieën van Overschie**
De historie van de waterwegen, het vervoer over water en de bedrijvigheid langs het water bij Overschie.
- **Zeylende in tot Delft : Delft en haar scheepvaart 1700 1900 1950**
Geschiedenis van de binnenscheepvaart in en rondom Delft vanaf de aanleg van de Delfshavense Schie tot aan de overgang van de zeilvaart naar stoom- en motorvaart. Met veel oude foto's en prenten.

Brochures

- **Bezoek de historische vaarwegen in Zuid-Holland**
Brochure met een beknopt overzicht van de geschiedenis en de betekenis van de waterwegen in Zuid-Holland.
- **Catalogus Trekvaart belevingsroute**
Deze catalogus bij de Openlucht tentoonstelling Trekvaart Belevingsroute biedt een overzicht van de locaties en geeft achtergrondinformatie over het historische beeldmateriaal. De openlucht tentoonstelling is te bezichtigen tot het voorjaar van 2017.

Tijdschriftartikelen

- **Met de trekschuit op reis: Delft knooppunt van de trekvaart / Margriet Panman**
In: Delf, jrg. 16, nr. 3 (najaar 2014), p. 20-23.
De geschiedenis van het vervoer over water vanuit Delft.
- **De Schiedamse trekschuit: geregelde dienst op Delft**
In: Midden-Delfkrant nummer 147, (jrg. 35-nr. 5, dec. 2011), p. 12-13.
- **Trekschuitroutes: van jaagpad tot recreatiepad**
In: Hergebruik & herbestemming (Midden-Delfkrant nr. 145), p. 43-44.

Websites

- **Aelbrechtskolk in Delfshaven**
Beknopte informatie, voorzien van veel afbeeldingen van de Aelbrechtskolk, een voormalige trekschuihaven in Delfshaven.
- **Lijst van Rijksmonumenten in Overschie**
Beknopt, geïllustreerd overzicht van enkele monumenten langs de Schie, zoals de Hoge Brug, het Bruggwachtershuisje en het Veerhuis.
- **Geschiedenis van Zuid-Holland : Educatief project Varen net als toen**
Educatief project voor basisscholen, waarbij een vaartocht op de Schie deel uitmaakt van het lespakket.

Medialijst Reizende Collectie: Trekvaart

- **Geschiedenis van Zuid-Holland : Het einde van de trekschuit op de Schie**
Over de teloorgang van het vervoer per trekschuit in de negentiende eeuw.
- **Geschiedenis van Zuid-Holland : Kaart van de 'Drie Schieën' (1512)**
In 1512 werd in opdracht van de stad Delft deze kaart gemaakt. Dit ter ondersteuning van een juridisch geschil met Rotterdam. Wat er allemaal op deze kaart te zien is, staat uitgebreid beschreven in **De Kaart van de drie Schieën**, een artikel uit Rotterdams jaarboekje, 1961, p. 194-208.
- **Geschiedenis van Zuid-Holland : De laatste scheepsbouwer van Overschie**
Interview met Gerard Hegge, kleinzoon van de oprichter van scheepswerf G. Hegge.
- **Geschiedenis van Zuid-Holland : Met de trekschuit op reis vanuit Delft**
(zie ook tijdschriftartikel van Margriet Panman in 'Delf')
De geschiedenis van het vervoer over water vanuit Delft.
- **Geschiedenis van Zuid-Holland : Trekvaarten in Zuid-Holland**
De geschiedenis van de trekvaarten in de provincie Zuid-Holland.
- **Museum Oud Overschie : 1350 Nieuwe vaarwegen**
De ontwikkeling van Overschie als knooppunt van vaar- en landwegen.
- **Over een kaart van de Schie uit 1512**
Website over historisch Rotterdam, met veel persoonlijke verhalen van de familie Engelfriet.
- **Schiedam op de kaart**
Overzicht van een aantal cultuurhistorische hoogtepunten.
- **Schiedamse Poort in Delft**
Schiedamse Poort in Delft, een voormalige trekschuihaven.
- **Veerhuis Overschie**
Afbeeldingen van het Veerhuis aan de Delftsche Schie.
- **Wikipedia : Delfshavense Schie**
Beknopte geschiedenis van de waterverbinding tussen Overschie en Delfshaven.
- **Wikipedia : Schiedamse Schie**
Beknopte informatie over deze waterloop tussen Overschie en Schiedam.

Bestanden

- **Catalogus Trekvaart belevingsroute**
Deze catalogus bij de Openlucht tentoonstelling Trekvaart Belevingsroute biedt een overzicht van de locaties en geeft achtergrondinformatie over het historische beeldmateriaal. De openlucht tentoonstelling is te bezichtigen tot het voorjaar van 2017.

Fietsroutes

- **ANWB Delflandroute**
Fietsroute van 26 km, o.a. langs de Delftsche Schie.
- **Cultuur & historie van Midden-Delfland (gelamineerde kaart)**
Fietskaart met o.a. aandacht voor bruggetjes, veerhuizen en jaagpaden in het gebied van de Maassluische trekvaart, Vlaardingervaart en Delftsche Schie.
- **Fietsroute Holland op z'n mooist, Midden-Delfland**
Fietsroute van 54 km door het Hollandse landschap dat door de schilders van de Haagse school zo fraai in beeld gebracht is. De route voert o.a. langs de Schie, de Vlaardingervaart en de Vliet.
- **Fietsroute Macht en Pracht, Schiedam**
Fietsroute langs monumenten door het historische centrum van Schiedam. De route voert o.a. langs het Zakkendragershuis.
- **Historische route: Fietsen langs het verleden Hof van Delfland**
Historische fietsroute tussen Den Haag en Rotterdam, deels langs de Schie.
- **Mooi Midden-Delfland**

Medialijst Reizende Collectie: Trekvaart

Natuurmonumenten fietsroute vanuit Delft van 57 km, o.a. langs de Delftsche Schie. Ook verkrijgbaar als app op [Mooi Midden-Delfland \(app IOS\)](#) en [Mooi Midden-Delfland \(app Android\)](#)

- **Post, Bas van der Een tocht tussen Delfshaven en Delfzijl langs de levensaders van de Gouden Eeuw (omslagtitel: Fietsen langs de trekvaart)**
Gidsje met een fietsroute die grotendeels over jaagpaden loopt, met cultuurhistorische achtergrondinformatie.
- **Vaartenroute tussen Hofstad & Maasstad**
Fietsroute van 26,8 km van Den Haag naar Rotterdam, o.a. langs de Vliet en de Schie.
- **Van Delft naar Delfshaven ; Fietsen langs herbestemd erfgoed**
Fietsroute van 42,5 km met beknopte cultuurhistorische informatie.
- **Water en oevers in Midden-Delfland : fietsen, varen en wandelen langs 100 waterspots (gelamineerde kaart)**
Routekaart met routes langs o.a. Maassluische Trekvaart, Vlaardingervaart en Delftsche Schie met informatie over de natuur en cultuurhistorische bijzonderheden.

Wandelroutes

- **Ackerdijkroute (gelamineerde kaart)**
Rondwandeling vanuit Delft door de Ackerdijkse polder, langs Zweth en Delftsche Schie.
- **Ackerdijksroute**
Wandelroute van 8 km, o.a. langs de Delftsche Schie. Ook als GPX.
- **Beleefroute : Het Delft van Vermeer**
App met een wandelroute van 4 km rondom de 17^e-eeuwse schilder Johannes Vermeer. Een afwisselende historische stadswandeling. Te downloaden voor IOS en Android.
- **Midden-Delfland Vereniging: 40 Ommetjes in Midden-Delfland**
Korte wandelingen o.a. langs de Schie, Noordvliet, Middelvliet, Boonervliet en Vlaardingervaart.
- **Poldervaartroute (gelamineerde kaart)**
Rondwandeling vanuit Schiedam door Midden-Delfland o.a. over het jaagpad langs de Delftsche Schie.
- **Het Slingerpad. Van Schiedam naar Overschie**
Wandelroute van 17 km. Voor een deel over jaagpaden. De route komt langs de Schie.
- **Water en oevers in Midden-Delfland: fietsen, varen en wandelen langs 100 waterspots (gelamineerde kaart)**
Routekaart met routes langs o.a. Maassluische Trekvaart, Vlaardingervaart en Delftsche Schie met informatie over de natuur en cultuurhistorische bijzonderheden.

Vaarroutes

- **Delft-Overschie**
Vaarroute van Delft naar Overschie over de Schie. Met cultuurhistorische informatie.
- **Overschie-Schiedam**
Vaarroute van Overschie naar Schiedam over de Schie. Met cultuurhistorische informatie.
- **Overschie-Delfshaven over de Delfshavense Schie**
Vaarroute van Overschie naar Delfshaven over de Delfshavense Schie. Met cultuurhistorische informatie.

Medialijst Reizende Collectie: Trekvaart

- **Water en oevers in Midden-Delfland: fietsen, varen en wandelen langs 100 waterspots (gelamineerde kaart)**
Routekaart met routes langs o.a. Maassluische Trekvaart, Vlaardingervaart en Delftsche Schie met informatie over de natuur en cultuurhistorische bijzonderheden

DE TREKVAARTEN VAN ZUID-HOLLAND: DE HAARLEMMERTREKVAART

Boeken

- **Blauwe ader van de Bollenstreek : 350 jaar Haarlemmertrekvaart-Leidsevaart 1657-2007, geschiedenis, betekenis en toekomst**
In november 1657 konden reizigers voor het eerst met de trekschuitdienst van Haarlem naar Leiden. Een hele vooruitgang! Reizen ging niet alleen sneller, maar vooral ook comfortabeler.
Het graven van de Haarlemmertrekvaart/Leidse Vaart had veel gevolgen voor het landschap en de bedrijvigheid langs de route: tolhuizen, buitenplaatsen, stadsuitbreidingen en in de 19^e eeuw ook fabrieken en grote bedrijven verrezen langs de route. Sinds de Tweede Wereldoorlog heeft de trekvaart vooral een nog betekenis voor de pleziervaart.
- **Canon van Zuid-Holland: de geschiedenis van Zuid-Holland in 50 verhalen, p. 78-80 Trekvaart Haarlem-Leiden; blauwe ader van de Bollenstreek**
Beknopte inleiding over geschiedenis en betekenis van de Haarlemmertrekvaart/Leidse Vaart.
- **De Duin- en Bollenstreek in 'caert' gebracht, p. 32-39 A.M. van Kampen / Het graven van de trekvaart Haarlem-Leiden. Een hoogstandje in 1657**
Hoe is men te werk gegaan bij het graven van de Haarlemmertrekvaart/Leidse Vaart, hoe ging het met de onteigeningen en de aanbestedingen en wat heeft dat wel niet gekost?
- **Smitsloo-De Graaff, Miep**
Tussen tol en trekvaart: 350 jaar het monument, het water en de mensen, Haarlem-Leiden
De in 1657 voltooide trekvaart tussen Haarlem en Leiden, speciaal gegraven voor personenvervoer per trekschuit, was voorzien van twee tolhuizen. Het Oegstgeester Tolhuis bij Leiden bestaat nog steeds. U komt veel te weten over het tolwezen en de geschiedenis van het Tolhuis.
- **Wiersinga, Joris**
Lijnen in het landschap : De geschiedenis van het transport rond Leiden
Met kaartjes en foto's geïllustreerd overzicht van de infrastructuur rondom Leiden, met ruim aandacht voor de waterwegen, o.a. de Haarlemmertrekvaart.

Brochures

- **Bezoek de historische vaarwegen in Zuid-Holland**
Brochure met een beknopt overzicht van de geschiedenis en de betekenis van de waterwegen in Zuid-Holland.
- **Catalogus Trekvaart belevingsroute**
Deze catalogus bij de Openlucht tentoonstelling Trekvaart Belevingsroute biedt een overzicht van de locaties en geeft achtergrondinformatie over het historische beeldmateriaal. De openlucht tentoonstelling is te bezichtigen tot het voorjaar van 2017.

Medialijst Reizende Collectie: Trekvaart

Tijdschriftartikel

- **Nieuwe lakens, nieuwe wegen: Leiden als knooppunt van de zuidelijke en noordelijke trekvaartverbindingen / Jori Zijlmans**
In: Holland : historisch tijdschrift, jrg. 46, nr. 3 (najaar 2014), p. 121-131.
Wat betekende de aanleg van de trekvaarten en het vervoer per trekschuit voor de lakenhandel in Leiden?

Filmpjes

- **350 jaar trekvaart Haarlem-Leiden 1657-2007**
De geschiedenis van de Haarlemmertrekvaart/Leidse Vaart met aandacht voor het hele traject met herbergen, tolhuizen, bruggen e.d.

Websites

- **350 jaar Leidsevaart /Haarlemmertrekvaart 1657-2007**
Uitgebreide informatie over het graven van de Haarlemmertrekvaart/Leidse vaart, de betekenis ervan, de tolpoorten langs de route en de historische ontwikkelingen langs het water van de vaart.
- **De Aanleg van de trekvaart**
Wat kostte de aanleg van de Haarlemmertrekvaart?
- **Erfgoed Leiden en omstreken**
Allerlei afbeeldingen van trekschuiten in de omgeving van Leiden
- **Geschiedenis van Zuid-Holland: Educatief project Varen net als toen**
Educatief project voor basisscholen, waarbij een vaartocht op de Haarlemmertrekvaart deel uitmaakt van het lespakket.
- **Geschiedenis van Zuid-Holland: Herberg Halfweg en Café Spoorzicht Lisse**
Pleisterplaats halverwege de trekvaart tussen Haarlem en Leiden.
- **Geschiedenis van Zuid-Holland: Leiden, Knooppunt van trekvaartverbindingen**
Artikel van Jori Zijlmans, conservator geschiedenis van Museum De Lakenhal in Leiden, over het belang van het trekvaartennetwerk voor de ontwikkeling van Leiden als handelsstad.
- **Geschiedenis van Zuid-Holland : Trekvaarten in Zuid-Holland**
De geschiedenis van de trekvaarten in de provincie Zuid-Holland.
- **Leidsevaart bij nr. 29, Noordwijkerhout**
De geschiedenis van de Halfscheidpaal die halverwege Haarlem en Leiden de 'halfscheid' tussen deze twee steden markeert (Halfweg).
- **Historie trekvaart Leiden - Haarlem**
Uitgebreide geschiedenis van de Haarlemmertrekvaart/Leidse Vaart. Rijk geïllustreerd. Met linkjes naar de afzonderlijke plaatsen en speciale onderwerpen: Leiden, Oegstgeest, Warmond, Voorhout, Noordwijk, Noordwijkerhout, Lisse en Hillegom, Tolhuys, postbrug, Poelgeest, Keukenhof e.d.
- **Kasteel Oud-Poelgeest**
Afbeeldingen kasteel Oud-Poelgeest aan de Haarlemmertrekvaart bij Oegstgeest.
- **Plankaart voor de aanleg van een trekvaart tussen Leiden en Haarlem**
Afbeelding van de kaart uit 1640, getekend door Hendrick Symonsz. Duijndam. Uit de collectie van het Rijksmuseum.
- **Regio canons, Canon van Zuid-Holland: Trekvaart Haarlem-Leiden**
Beknpte geschiedenis van de Haarlemmertrekvaart/Leidse Vaart.
- **Trekvaart Haarlem-Leiden**
Feitelijke informatie over de aanleg en het gebruik van de trekvaart: hoeveel arbeiders waren er nodig voor het graafwerk? Hoeveel passagiers werden er in de toptijd

Medialijst Reizende Collectie: Trekvaart

vervoerd? Wat kostte een overtocht? De website is alleen nog toegankelijk via archive.org.

- **Vervoer over water**
Het vervoer over de Haarlemmertrekvaart.
- **Wikipedia: De Mare**
Over De Mare, een voormalig veenriviertje, nu deel uitmakend van de Haarlemmertrekvaart.

Bestanden

- **Catalogus Trekvaart belevingsroute**
Deze catalogus bij de Openlucht tentoonstelling Trekvaart Belevingsroute biedt een overzicht van de locaties en geeft achtergrondinformatie over het historische beeldmateriaal. De openlucht tentoonstelling is te bezichtigen tot het voorjaar van 2017.
- **De Haarlemmertrekvaart 300 jaar**
Artikel uit Jaarboekje voor geschiedenis en oudheidkunde van Leiden en omstreken, 1958, p. 114-126, over de geschiedenis van de Haarlemmertrekvaart.

Sociale media

- **Scheepswerf Klaas Hennepoel**
Facebookpagina van de historische Scheepswerf Klaas Hennepoel.

Routes

- **Hoe het laken uit Leiden verdween**
Op ontdekkingsstocht in de historische binnenstad van Leiden naar sporen van het Leidse laken. Wandel- en ontdekroute-app voor **IOS** en **Android**.
- **Leiden en de Bollenstreek: fietsen langs herbestemd erfgoed**
Fietsroute van 45 km, o.a. langs de Haarlemmertrekvaart.
- **Wandelnetwerk Bollenstreek (op website in te zien en als gelamineerde kaart opgenomen in de collectie)**
Wandelkaart en folder met 20 wandelroutes door de Bollenstreek volgens het knooppuntensysteem. De routes 1. Bollen en water, 2. Bollen en zand, 10. Polders Sassenheim-Voorhout en 15. Ommetje Leeweg lopen langs de Haarlemmertrekvaart/ Leidsevaart.

ANDERE TREKVAARTEN IN ZUID-HOLLAND

Boeken

- **Historisch jaarboek Schipluiden 2010**
p. 103-125 Jacques Moerman / De trekschuitdiensten Delft-Maassluis/Vlaardingen
In 1642 werd opdracht gegeven tot de aanleg van een trekschuitroute tussen Delft en Maassluis. Hard nodig, want de vis moest vers op de afslag in Delft aankomen. Wat kwam er bij dit infrastructurele proces in Midden-Delfland allemaal kijken? En hoe verliepen de trekschuitdiensten?

Medialijst Reizende Collectie: Trekvaart

Brochures

- **Bezoek de historische vaarwegen in Zuid-Holland**
Brochure met een beknopt overzicht van de geschiedenis en de betekenis van de waterwegen in Zuid-Holland.

Tijdschriftartikelen

- **Over water naar de weekmarkt : trekschuitroute Delft-Maassluis / Jacques Moerman**
In: Water & waterwegen in Midden-Delfland (Midden-Delfkrant, jrg. 31-nr. 2, mei 2007), p. 22-23.
Halverwege de 17^e eeuw werd het jaagpad tussen Delft en Maassluis aangelegd. De vaarroute kon daarna gebruikt worden als trekvaart.
- **De Erfenis van de oude trekschuit : trekvaarten en trekpaden / Marie-Louise ten Horn-van Nispen**
In: Kwaliteit & landschap van Midden-Delfland (Midden-Delfkrant, jrg. 33-nr. 3, september 2009), p. 41.
In Midden-Delfland zijn nog steeds overblijfselen te vinden uit de tijd dat de trekschuit het openbaar vervoer regelde.
- **Met de trekschuit op reis : Delft knooppunt van de trekvaart / Margriet Panman**
In: Delf, jrg. 16-nr. 3, najaar 2014, p. 20-23.
De geschiedenis van het vervoer over water vanuit Delft.

Websites

- **Geschiedenis van Zuid-Holland: Het reilen en zeilen van de trekschuit in Vlaardingen**
Over de trekvaartverbinding tussen Vlaardingen, Maassluis en Delft vanaf 1654 tot in de twintigste eeuw.
- **Geschiedenis van Zuid-Holland : Trekvaarten in Zuid-Holland**
De geschiedenis van de trekvaarten in de provincie Zuid-Holland.
- **Wikipedia : Vlaardingervaart**
Beknopte omschrijving van de geschiedenis van het kanaal.

Bestanden

- **De Vlaardingsche Schouw**
Artikel uit Midden-Delfkrant nr. 84 (1994), p. 8, over de overzetplaats in de vaart tussen Delft en Maassluis.

Fietsroutes

- **Cultuur & historie van Midden-Delfland : fietsen langs 100 cultuurhistorische hoogtepunten**
Fietskaart met o.a. aandacht voor bruggetjes, veerhuizen en jaagpaden in het gebied van de Maassluische trekvaart, Vlaardingervaart en Delftsche Schie.
- **Fietsroute Holland op z'n mooist, Midden-Delfland**
Fietsroute van 54 km door het Hollandse landschap dat door de schilders van de Haagse school zo fraai in beeld gebracht is. De route voert o.a. langs de Schie, de Vlaardingervaart en de Vliet.
- **Water en oevers in Midden-Delfland : fietsen, varen en wandelen langs 100 waterspots**

Medialijst Reizende Collectie: Trekvaart

Waterkaart met routes langs o.a. Maassluische trekvaart, Vlaardingervaart en Delftsche Schie met informatie over de natuur en cultuurhistorische bijzonderheden.

Wandelroutes

- **Commandeursroute**
Wandeling van 9 km over jaagpaden langs de Maassluische Trekvliet, ook als GPX.
- **Delfland Vaart route : Maassluis-Delft**
Wandelroute van 15 km langs Maassluische Trekvaart en Vlaardingervaart.
- **Dobbeplassroute**
Wandelroute van 9,6 km langs de Dobbeplass en over het jaagpad langs de Tweemolentjesvaart.
- **Dorppolderroute (gelamineerde folder)**
Rondwandeling vanuit Schipluiden over de Paardenbrug, gebouwd om de paarden van de trekschuit naar de overzijde van het water te krijgen waar het jaagpad richting Delft zich voortzette. Verder langs de Gaag.
- **Midden Delfland Trekvaartroute**
Wandel- en nordic walkingroute van 17,4 km langs Vlaardingervaart, Middelvliet, Noordvliet en Boonervliet.
- **Midden-Delfland Vereniging: 40 Ommetjes in Midden-Delfland**
Korte wandelingen o.a. langs de Schie, Noordvliet, Middelvliet, Boonervliet en Vlaardingervaart.
- **Wandelroute door de Vlietlanden bij Vlaardingen en Maasland**
Route van 19,4 km langs Boonervliet, Noordvliet en Middelvliet.
- **Water en oevers in Midden-Delfland : fietsen, varen en wandelen langs 100 waterspots**
Waterkaart met routes langs o.a. Maassluische trekvaart, Vlaardingervaart en Delftsche Schie met informatie over de natuur en cultuurhistorische bijzonderheden.
- **Zoutveense route (gelamineerde folder)**
Wandeling door en rondom Schipluiden, langs Vlaardingervaart en Gaag.

Vaarroutes

- **Vlaardingen-Delft**
Vaarroute over de Vlaardingervaart. Met cultuurhistorische informatie.
- **Water en oevers in Midden-Delfland : fietsen, varen en wandelen langs 100 waterspots**
Waterkaart met routes langs o.a. Maassluische trekvaart, Vlaardingervaart en Delftsche Schie met informatie over de natuur en cultuurhistorische bijzonderheden.

Overige routes

- **Skeelerroute Midden-Delfland**
Skeelerroute door Midden-Delfland die van 9,2 tot 20,3 km uit te breiden is.

Medialijst Reizende Collectie: Trekvaart

ER OP UIT!

Arrangementen

- **Rondvaarten: Salonboot rondvaart Den Haag & Delft**
Rondvaarten met een antieke salonboot vanuit Den Haag of Delft. Vaarseizoen van maart t/m december.
- **De Vlietvaart: Diverse groepsvaarten over De Vliet**
In het zomerseizoen (mei t/m oktober) ook speciale vaarten met een dienstregeling (individueel).
- **Beleef de Gouden Eeuw per trekschuit**
Vaartocht op afspraak tussen Gouda en Oudewater.
- **Pakschuit Nooit Gedacht**
Site van Pakschuit de 'Nooit Gedacht'. Gebouwd in 1904 en een belangrijk voorbeeld van een Zuid-Hollandse pakschuit.
- **Trekvaart belevingsroute**
Een 60 kilometer lange openluchttentoonstelling, bestaande uit grote historische afbeeldingen op 15 locaties van Schiedam tot Haarlem. Bij elke locatie hoort een verhaal dat in de catalogus te vinden is. De route kan tot voorjaar 2017 wandelend, per fiets of varend worden afgelegd.

Websites

- **Geschiedenis van Zuid-Holland: Pionier op de Haarlemmertrekvaart**
Interview over eventuele rondvaarten op de Haarlemmertrekvaart door rederij De Drie Geuzen.

Sociale media

- **Pakschuit Nooitgedacht**
Facebookpagina van Pakschuit de 'Nooit Gedacht'. Gebouwd in 1904 en een belangrijk voorbeeld van een Zuid-Hollandse pakschuit.
- **Stichting De Ooievaart**
Facebookpagina voor rondvaarten in Den Haag.

Fietsen

- **ANWB Delflandroute**
Fietsroute van 26 km, o.a. langs de Delftsche Schie.
- **Cultuur & historie van Midden-Delfland: Fietsen langs 100 cultuurhistorische hoogtepunten (gelamineerde kaart)**
Fietskaart met o.a. aandacht voor bruggetjes, veerhuizen en jaagpaden in het gebied van de Maassluische trekvaart, Vlaardingervaart en Delftsche Schie.
- **Fietsen langs De Vliet en de Broeksloot**
Folder met een fietsroute langs industrieel erfgoed van Delft via Rijswijk en Voorburg naar Leidschendam.
- **Fietsen langs historische vaarwegen: De Vliet**
Fietstocht van 44 km langs historische vaarwegen en oud-Hollandse steden langs de Vliet.
- **Historische route: Fietsen langs het verleden Hof van Delfland**
Historische fietsroute tussen Den Haag en Rotterdam, deels langs de Schie.
- **Leiden en de Bollenstreek: fietsen langs herbestemd erfgoed**

Medialijst Reizende Collectie: Trekvaart

- Fietsroute van 45 km, o.a. langs de Haarlemmertrekvaart.
- **Mooi Midden-Delfland**
Fietsroute vanuit Delft van 57 km, o.a. langs de Delftsche Schie.
- **Post, Bas van der**
Een tocht tussen Delfshaven en Delfzijl langs de levensaders van de Gouden Eeuw (omslagtitel: Fietsen langs de trekvaart)
Gidsje met een fietsroute die grotendeels over jaagpaden loopt, met cultuurhistorische achtergrondinformatie.
- **Vaartenroute: Fietsen tussen Hofstad & Maasstad**
Fietsroute van 26,8 km van Den Haag naar Rotterdam, o.a. langs de Vliet en de Schie.
- **Van Delft naar Delfshaven ; Fietsen langs herbestemd erfgoed**
Fietsroute van 42,5 km met beknopte cultuurhistorische informatie.
- **Water en oevers in Midden-Delfland: fietsen, varen en wandelen langs 100 waterspots (gelamineerde kaart)**
Routekaart met routes langs o.a. Maassluische Trekvaart, Vlaardingervaart en Delftsche Schie met informatie over de natuur en cultuurhistorische bijzonderheden.

Wandelen

- **Ackerdijkroute (gelamineerde kaart)**
Rondwandeling vanuit Delft door de Ackerdijkse polder, langs Zweth en Delftsche Schie.
- **Ackerdijksroute**
Wandelroute van 8 km, o.a. langs de Delftsche Schie. Ook als GPX.
- **Commandeursroute**
Wandeling van 9 km over jaagpaden langs de Maassluische Trekvaart, ook als GPX.
- **Delfland Vaarten route : Maassluis-Delft**
Wandelroute van 15 km langs Maassluische Trekvaart en Vlaardingervaart.
- **Dobbeplassroute**
Wandelroute van 9,6 km langs de Dobbeplass en over het jaagpad langs de Tweemolentjesvaart.
- **Dorppolderroute (gelamineerde folder)**
Rondwandeling vanuit Schipluiden over de Paardenbrug, gebouwd om de paarden van de trekschuit naar de overzijde van het water te krijgen waar het jaagpad richting Delft zich voortzette. Verder langs de Gaag.
- **Groene wissel Voorburg : Buitenplaatsen langs de Vliet**
GPS Wandelroute, ook routebeschrijving en kaart te downloaden.
- **Midden Delfland Trekvaartroute**
Wandel- en nordic walkingroute van 17,4 km langs Vlaardingervaart, Middelvliet, Noordvliet en Boonervliet.
- **Midden-Delfland Vereniging: 40 Ommetjes in Midden-Delfland**
Korte wandelingen o.a. langs de Schie, Noordvliet, Middelvliet, Boonervliet en Vlaardingervaart.
- **Poldervaartroute (gelamineerde kaart)**
Rondwandeling vanuit Schiedam door Midden-Delfland o.a. over het jaagpad langs de Delftsche Schie.
- **Rond de plassen van Vlietland**
Wandelroute van 18 km tussen Leiden, Voorschoten en Leidschendam langs recreatiegebied Vlietland en de vogelplass Starrevaart. Ook als GPS-bestand te downloaden.
- **Het Slingerpad. Van Schiedam naar Overschie**
Wandelroute van 17 km. Voor een deel over jaagpaden. De route komt langs de Schie.
- **Wandelnetwerk Bollenstreek**
Wandelkaart met 20 wandelroutes in de Bollenstreek volgens het knooppuntensysteem. De routes 1. Bollen en water, 2. Bollen en zand, 10. Polders

Medialijst Reizende Collectie: Trekvaart

Sassenheim-Voorhout en 15. Ommetje Leeweg komen langs de Haarlemmertrekvaart/Leidsevaart..

- **Wandelroute door de Vlietlanden bij Vlaardingen en Maasland**
Route van 19,4 km langs Boonervliet, Noordvliet en Middelvliet.
- **Water en oevers in Midden-Delfland : fietsen, varen en wandelen langs 100 waterspots (gelamineerde kaart)**
Routekaart met routes langs o.a. Maassluische Trekvaart, Vlaardingervaart en Delftsche Schie met informatie over de natuur en cultuurhistorische bijzonderheden.
- **Zoutveense route (gelamineerde folder)**
Wandeling door en rondom Schipluiden, langs Vlaardingervaart en Gaag.

Varen

- **Delft-Overschie**
Vaarroute van Delft naar Overschie over de Schie. Met cultuurhistorische informatie.
- **Leiden-Leidschendam over De Vliet**
Vaarroute van Leiden naar Leidschendam over de Vliet. Met cultuurhistorische informatie.
- **Leidschendam-Delft**
Vaarroute van Leidschendam naar Delft over de Vliet. Met cultuurhistorische informatie.
- **Overschie-Delfshaven over de Delfshavense Schie**
Vaarroute van Overschie naar Delfshaven over de Delfshavense Schie. Met cultuurhistorische informatie.
- **Overschie-Schiedam**
Vaarroute van Overschie naar Schiedam over de Schie. Met cultuurhistorische informatie.
- **Vlaardingen-Delft**
Vaarroute over de Vlaardingervaart. Met cultuurhistorische informatie.
- **Water en oevers in Midden-Delfland : fietsen, varen en wandelen langs 100 waterspots (gelamineerde kaart)**
Routekaart met routes langs o.a. Maassluische Trekvaart, Vlaardingervaart en Delftsche Schie met informatie over de natuur en cultuurhistorische bijzonderheden.

Musea

- **Museum Het Tramstation Schipluiden**
Wisselende tentoonstellingen.
- **Museum De Lakenhal Leiden**
Voorwerpen uit de collectie.
- **Museum Oud Overschie**
Geschiedenis van Oud Overschie, over verbindingen en tolleren 1800-1900.
- **Museum Oud Overschie, brugwachtershuisje**
Afbeclding van het brugwachtershuisje.

Evenementen

- **De Ooievaart** en **De Vlietvaart** organiseren rondvaarten en groepsvaarten vanuit Den Haag.

Medialijst Reizende Collectie: Trekvaart

Leeskringen

- **Maarten 't Hart**
Het psalmenoproer
Voor leeskringen is een leeskringkoffer beschikbaar met zeven exemplaren van het boek en een informatiemap.